

Belövés

2018 július 15. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Háborús Budapest – A falak ?rzik a nagyváros tragikus történetét.

Amint a héten zajló dunai bombakiemelés is megmutatta, Budapest bizonyos részein máig megmaradtak az 1944–45-ös ostrom és az 1956-os forradalom és szabadságharc háborús emlékei. Kutatók falfeliratok és repeszsérülések nyomában.

Az évtizedek során a háborús Budapest nyomainak nagy része elpusztult vagy elt?nt – egyszer?en azért, mert használjuk a várost: lebontják, átépítik vagy felújítják a sebeket hordozó régi épületeket. 2018-ban azért id?szer? a téma, mert a forradalom és szabadságharc után lassan több mint egy emberölt?, a második világháború vége óta pedig 73 év telt el, de napjainkban még lehet dokumentálni azokat a nyomokat, amelyek megmaradtak.

Erre vállalkozott Békés Márton történész, a Terror Háza Múzeum kutatási igazgatója szerz?társaival, Bach Máté fotóriporterrel, lapunk munkatársával és Takács Tamás tervez?grafikussal.

A múzeumot fenntartó közalapítvány gondozásában albumot terveznek megjelentetni a témáról.

– A 24. órában vagyunk, amíg még lehet, dokumentálnunk kell a háborús nyomokat! Nagyon sok helyszín van, amely csak nemrégiben sz?nt meg létezni, ám nemcsak a város átalakítása miatt t?nnek el a nyomok, hanem az id? hatalma is közrejátszik: elporlik a fal, lehull a vakolat, lekopik egy-egy régi felirat – mutat rá Békés Márton.

A történész elmondja, hogy egy Németországban él? magyar férfi, aki ’56-ban emigrált, olvasta Schmidt Máriának, a Terror Háza Múzeum f?igazgatójának Látószög cím? blogján közzétett felhívásukat, és megírta, hol található Budapesten az utolsó, még mindig látható „Ruszkik haza” felirat. Kiderült, hogy ez a kuriózum valóban létezik, de tíz éven belül már valószín?, hogy elt?nik az id?járás és állagromlás miatt vagy a graffitik alatt.
Az év els? felében közzétett felhívások nyomán magánemberek, fotósok és amat?r gy?jt?k sokasága járult hozzá a „leletmentéshez”, velük is kapcsolatban áll Békés Márton, aki 2001 óta él Budapesten, és már ideköltözése után rögtön felt?ntek neki a városszöveten kiütköz? múlt jelei.

– Tizenhét éve járom a várost, séta közben vagy csak úgy a mindennapi sietségben az utcán mindig láttam falsérüléseket, óvóhelyablakokat és légvédelmi figyel?ket, a golyónyomokról nem is beszélve, hiszen azok a legszembet?n?bbek – fogalmazott hétköznapi tapasztalatairól.
Békés úgy becsüli, hogy több száz ilyen helyszín maradt meg a f?városban Újpestt?l Soroksárig, Kelenföldt?l Rákoskeresztúrig, és egyes kerületekben szinte nincsen olyan tér vagy utca, ahol ne lehetne valamilyen háborús nyomot találni.

– Ott maradtak meg leginkább ezek a golyónyomok, falfeliratok és repeszsérülések, ahol a város kicsit árnyékosabb, csendesebb vagy szegényebb: Józsefvárosban, Erzsébetváros belsejében, K?bánya szélein, a II. kerület félrees? részein. De természetesen a Kossuth téren és a Várban is lehet ilyeneket találni. A Logodi utca – amely a városnak nagyon csendes és szép területe – néhány háza úgy néz ki, mintha nemrég fejez?dött volna be az ostrom, a Nap és a Vajdahunyad utca sarkán pedig úgy érezzük magunkat, mintha most zajlottak volna le az ’56-os harcok.

– Vannak drámai, szinte regénybe ill? helyszínek is, amelyeknek döbbenetes a látványuk: az Aréna pláza mögött, a Fiumei úti sírkert kerítése fölé magaslik például egy olyan márványobeliszk, amelyet megtépázott a háború – itt golyók lyuggatta halotti emlékm?r?l van szó! Nem messze innét még mindig látható egy erkély átl?tt mellvédje, a Szugló utcából pedig képet küldtek egy romos ház átl?tt házszámtáblájáról, de az már sajnos elt?nt.

– Cirill bet?s feliratok is megmaradtak, amelyek még mindig hírül adják, hogy a Vörös Hadsereg ’45-ben aknamentesítette a környéket, és számos helyen találhatók pinceablakra mutató fehér nyilak is, amelyekkel a világháború alatt az óvóhelyeket jelölték meg. Ezek a jelek arra figyelmeztetnek, hogy míg 1944–45-ben életben maradásra használták a várost, addig ma sétára, közlekedésre, vásárlásra szolgálnak utcái, terei – fejti ki a történész.

A korabeli naplók, visszaemlékezések is tele vannak a pusztulás leírásával a bombázások, az ostrom és a forradalom idejéb?l. Békés Márton a személyes feljegyzéseket is összeveti a város roncsolt épületeivel.

– Az 1956-os naplókban rendszeresen visszatér? elem, hogy a város az év novemberére úgy nézett ki, mint a 11 évvel korábban befejez?dött ostrom végén, s?t Józsefvárosban még több sérülés is volt. A korabeli statisztikák és a várostörténeti szakirodalom is alátámasztja e szubjektív megjegyzéseket. Néha egy-egy homlokzaton lehetetlen megkülönböztetni a belövések idejét, hiszen ’56-ban ugyanabba a falszakaszba csapódhattak be a golyók, mint a világháborúban. Budapest városfalai rétegesen ?rzik a nagyváros tragikus történetét, amely az itt él?k közös történelmér?l, kollektív er?feszítéseir?l tanúskodik.

A forradalom nyomai a józsefvárosi Vajdahunyad utcában
Fotó: MTVA/bizományosi–Róka László

A kommunizmus alatt ideológiai okokból pusztulni hagyták a város korábbi t?zfészkeit: vagy azért, mert „úri környék” volt, mint a budai hegyvidék, vagy azért, mert ’56-ban a végs?kig ellenállt, mint a VIII. kerület.

– Abban is volt politikai motiváció, ha a háborús sérüléseket eltakarították, és abban is, ha mindent úgy hagytak, ahogy van. Rögtön a világháború után viharos újjáépítés kezd?dött a f?városban, ezt 1948 végére be is fejezték. Sérült házak és golyónyomos falak persze maradtak, de a roncsokat és romokat eltakarították, a hidakat újjáépítették, és új élet kezd?dött. Ezt a kommunisták igyekeztek saját dics?ségükre fordítani, de az újjáépítési kormánybiztos, a „nemzeti szocdem” Fischer József visszaemlékezéseib?l tudjuk, hogy a kommunista párt ott akadályozta a munkáját, ahol csak tudta.

A Kádár-féle ’56 utáni kommunista restauráció egyik leglátványosabb átalakítása az Üll?i út belvárosi szakaszát érte, ahol kilenc új épületet húztak fel, ekkor készül el a Lottóház, miközben a régi Valéria kávéházat eltüntették, s átépítették a Corvin mozi és a Kilián laktanya környékét. Mindennek kett?s célja volt: egyrészt kitörölni az emlékezetb?l, hogy itt állították meg a felkel?k a szovjet hadsereget, s vált páncélostemet?vé ’56-ban a Nagykörút és az Üll?i út keresztez?dése.

Másrészt a kiszélesített útszakasszal, rajta a neonfényes homlokzatokkal, presszókkal és üzletekkel a Kádár-rendszer kirakatát készítették el, hogy a külföldi delegációk, amelyek itt vonulnak be Ferihegyr?l a Belvárosba, a „gulyáskommunizmus” talmi csillogását lássák. De Józsefváros egyes részeit – a mai Corvin-, Magdolna-, Losonci- és Orczy-negyedben –, ahol a harcokban nagy számban részt vev? alacsonyabb kereset? munkások és magyar cigányok laktak, szándékosan hagyták lepusztulni, mégpedig büntetésül.

*

A Terror Háza Múzeum a haborusbp@terrorhaza.hu e-mail címre várja azok jelentkezését, akik tudnak hasonló háborús helyszínekr?l, és képeket, információkat küldhetnek azokról.

Pataki Tamás - www.magyaridok.hu

Tisztelt olvasók!
Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következ? címen: https://twitter.com/syracuse73. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló